

Asia: VN/24131/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Tavoitteena tulee olla terveysturvallisuus, kuitenkin ottaen huomioon taloudelliset vaikutukset ja terveydenhuollon resurssit. Rovaniemen kaupungille matkailu on erittäin merkittävä elinkeino ja matkustaminen ulkomailta Suomeen tulee mahdollistaa tavalla, joka on tartuntatautiriskejä minimoiva ja taloudellisesti ja resurssien kannalta toteutettavissa.

Lakiesityksen kokonaisuus on monimutkainen ja vaikeaselkoinen. Esitetyt toimet terveysturvallisuuden varmistamiseksi ovat käytännössä hyvin vaikeat toteuttaa ja sitovat runsaasti terveydenhuollon resursseja ja aiheuttavat merkittävät kustannukset. Rovaniemen kaupunki katsoo, että terveysturvallisuuden huomioiva matkailu on toteutettavissa vähemmän yhteiskunnan resursseja vievällä ja yksinkertaisemmalla mallilla.

Rovaniemen kaupunki vastustaa lakiehdotuksen pohjana olevaa karanteenimallia, pelkästään oleskelu tietyssä maassa ei voi olla peruste vapauden rajoittamiseen, koska korkean ilmaantuvuuden maassakaan ilmaantuvuus ei ole niin suurta, että voisi perustellusti epäillä jokaista altistuneeksi. Karanteenimalli on selkeässä ristiriidassa Schengen alueella noudatettavan vapaan liikkumisen periaatteen kanssa.

Esityksemme terveysturvallisen matkailun malliksi on:

- Yhden testin malli, jossa riskimaista saapuvien matkustajien tulee oleskelun kestosta riippumatta esittää todistus negatiivisesta tuloksesta lähtömaatestissä. Jos heillä ei ole todistusta, voivat he vaihtoehtoisesti mennä pikatestiin Suomeen saapuessaan.
- Maahantulijoille tulee antaa selkeät ohjeet terveysturvallisista toimenpiteistä, kuten hygieniä, turvavälit ja vahva suositus kasvomaskin käytöstä sisätiloissa ja liikennevälineissä. THL on todennut, että kasvomaskit estävät erittäin tehokkaasti covid-19 taudin leviämistä.

- Pikatestikapasiteettia tulee lisätä laajasti kattamaan koko maan tarpeet. Taudin leviämisen estämisessä tärkeäksi ja tehokkaaksi keinoksi on käytännössä osoittautunut nopea testituloksen saaminen, joka mahdollistaa nopean jäljittäminen altistustapauksissa.

Lakiesityksellä rajoitetaan useita perusoikeuksia, mm. liikkumisvapauten ja oikeuteen työhön ja elinkeinovapauten. Millaiset ovat rajoitustoimien yhteiskunnalle aiheuttamat kokonaishaitat?

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen?

Eivät mahdollista. Monimutkaiset säännöt, aikarajat ja karanteenin uhka todennäköisesti aiheuttavat matkailijoiden päätyminen muihin kohteisiin Suomen sijasta. Tällä voi olla myös pitempiaikaista mainevaikutusta pandemian jälkeenkin ja toisaalta matkailun infrastruktuurin nyt kärsiessä, sen kohottaminen nykyiselle tasolla vie vuosia aikaa.

Matkailijoiden ja paikallisten toimijoiden (ml. tartuntatautiviranomainen) kannalta on tärkeää, että menettelyt, ohjeet ja viestit ovat yksinkertaiset, mutta terveysturvallisuuden kannalta riittävät. Yhden negatiivisen testin tulisi mahdollistaa kaiken pituiset viipymät Suomessa yhdistettynä muihin terveysturvallisuuteen liittyviin toimenpiteisiin ja erittäin matalan kynnyksen pikatestausmahdollisuuteen kaikilla alueilla Suomessa.

Matkustukseen liittyvät säännöt on hyvä olla valmiina ajoissa ennen kuin matkailuun liittyvät rajoitukset kansainvälisesti alkavat purkautua. Kilpailu matkakohteiden välillä tulee tässä tilanteessa olemaan erityisen tiukkaa. Matkanjärjestäjille muuttuvat rajoitustoimet aiheuttavat merkittävän riskin ja ne suunnittelevat todennäköisemmin tuotantoaan kohteisiin, joiden rajoitustoimenpiteet ovat mahdollisimman selkeitä ja ennakoitavia omaa riskiään pienentääkseen.

Ovatko toimenpiteet riittäviä matkailun terveysturvallisuuden takaamiseksi?

Toimenpiteet ovat ylimitoitettuja ja monimutkaisia ja lakiesitys toteutuessaan romahduttaa Suomen houkuttelevuuden matkakohteena.

Matkailijoiden määrääminen karanteenin pelkästään lähtömaan epidemiatilanteen perusteella ei ole perusteltua ja on kohtuuton yksilön näkökulmasta. Tilanteessa, jossa pandemia on myös Suomessa, ei ole perusteltua määrätä kategorisesti karanteeniin kaikkia tietyistä maista saapuvia. Heitä ei voi pitää yksiselitteisen perustellusti altistuneina yleisvaaralliselle tartuntataudille eikä muodostavan vaaraa kansanterveydelle.

Jää myös epäselväksi, kuka kustantaa kaksoistestien välisen karanteeniajan majoituksen ja ylläpidon, kenen vastuulla on se järjestää ja mitä voidaan edellyttää matkailijalta itseltään ja matkanjärjestäjältä?

Terveysturvallinen matkustus voidaan yksilön vapautta kunnioittaen ja yhteiskunnan resursseja säästäten pohjata paremmin tehokkaaseen ja nopeaan pikatestausstrategiaan, kuten monissa muissakin maissa suunnitellaan.

Yhden negatiivisen testin tulisi mahdollistaa kaiken pituiset viipymät Suomessa yhdistettynä muihin terveysturvallisuuteen liittyviin toimenpiteisiin ja erittäin matalan kynnyksen pikatestausmahdollisuuteen kaikilla alueilla Suomessa.

Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi Suomessa ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla?

Tartuntataudin leviämisen estämiseksi tarvitaan alueellisia suosituksia ja rajoituksia, joiden tarve arvioidaan epidemiologisen tilanteen perusteella ja näiden noudattamista vaaditaan kaikilta alueella oleskelevilta. Rovaniemen kaupunki arvioi kuitenkin, että esitetyn kaltaiset monimutkaiset testaussäännökset ja lähtömaasta riippuvat karanteenit eivät ole välttämättömiä. Yhden negatiivisen testituloksen malli on riittävä yhdistettynä paikallisten ohjeiden noudattamiseen kohteessa ja helppoon koronapikatestiin pääsyyn. Kattava kasvomaskien käyttö sekä hygienia- ja muut terveysturvalliset toimenpiteet laskevat mahdollisen tartuntavaaran minimiin. Nämä toimenpiteet yhdistettynä negatiiviseen testitulokseen ovat riittävät takaamaan terveysturvallisen matkustamisen.

Miltä toimenpide-ehdotukset vaikuttavat Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden näkökulmasta?

Esityksen mukainen toimintamalli sitoisi kohtuuttoman paljon terveydenhuollon resursseja ja vaikeuttaisi Suomessa asuvien hoitoon pääsyä ja voisi aiheuttaa merkittävää viivästymistä hoidoissa. Emme pidä tätä hyväksyttävänä kuntalaistemme ja Suomessa asuvien yhdenvertaisuuden kannalta.

Toimintamalli vaatisi tartuntatautiviranomaisten läsnäoloa kaikilla rajanylityspaikoilla ja lentoasemilla aina, kun rajanylitys on mahdollinen. Ilmeisesti on myös mahdollista, että rajanylityspaikoilla ei olisi rajavartioston henkilöstöä (mikäli sisärajavalvonta päättyy aiemmin) vaan pelkästään terveydenhuolto. Pidämme tätä hyvin ongelmallisena, lakiesityksestä ei käy ilmi, millaiset toimivaltuudet tartuntatautiviranomaisen edustajilla on rajalla toimittaessa esim. käännättämisen suhteen ja virka-avun saaminen on ehdollista riippuen siitä, onko toisilla viranomaisilla kiireellisempää tehtävää.

Rovaniemen kaupungin mielestä rajanylityspaikoille on tarpeen järjestää oireisille ja ilman ennakkotestiä tuleville testauspaikka, mutta ei kaikkien matkustajien kategorista testaamista eikä varsinkaan tartuntatautilääkäriä fyysisesti paikan päälle. Tartuntatautilain mukaiset päätökset positiivisen tuloksen saaneen eristyksestä ja altistuneiden karanteenista tulee voida antaa myös etänä. Näillä keinoin vähennetään terveydenhuollon resurssien kohtuutonta sitomista. Tulee myös määritellä kustannusvastuut selkeästi, mikä on matkailijan, matkanjärjestäjän, kunnan ja valtion kustannusvastuu laissa määrättyjen toimenpiteiden kustannuksista. Toimintaan liittyy paljon myös välillisiä kustannuksia, kuten esimies- ja suunnittelutyötä sekä hankintoja

Onko esityksessä määritelty tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti ne henkilöryhmät, joihin väliaikaisia säännöksiä ei sovellettaisi?

Pääosin kyllä. Rajayhteisön määrittelyn tulee olla selkeämpi, maarajakuntia tämä ei voine tarkoittaa, kun myös meriteitse matkustaminen Ruotsista ja Virosta on sallittu tietyin ehdoin.

Paula Reponen

Rovaniemen kaupunki, käsitelty kaupunginhallituksessa 23.11.2020